

L/O/G/O Предмет органічної хімії

*Урок в 9 му класі
КЗ Верхівцевського НВК
учителя хімії
Кукси Наталії Миколаївни*

Мета:

Дати загальну характеристику з основних питань:

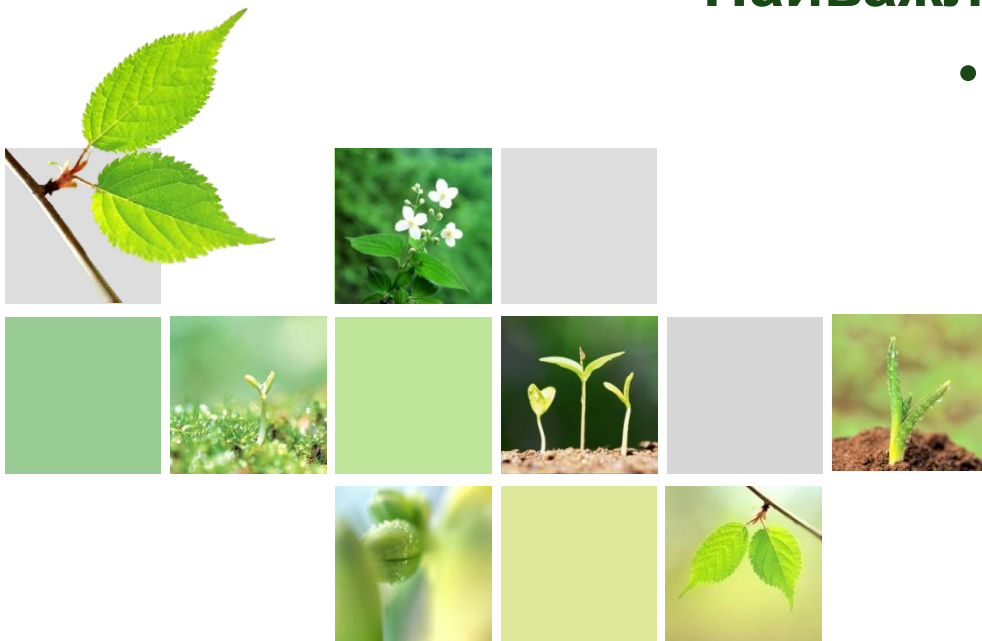
- Органічні речовини
 - Походження речовин
- Найважливіші характеристики ОС
- Основні положення теорії будови хімічних сполук.
 - Класифікація ОС

L/O/G/O

Блок №1

Цілі:

- Органічні речовини
- Походження речовин
- Найважливіші характеристики ОС
- Основні положення теорії будови хімічних сполук.
 - Класифікація ОС

Походження речовин

Речовини

органічні

неорганічні

тваринні
рослинні

мінеральні

Органічні речовини – речовини,
створені живими **організмами**

- 1) Багатоманітність (близько 27 млн.)**
- 2) До складу обов'язково входять (С) і (Н) – вуглеводні (ВВ)**
- 3) Атоми в молекулі зв'язані ковалентним зв'язком**
- 4) Неелектроліти**

Як Бутлеров пояснив протиріччя в органічній хімії?

етиловий спирт

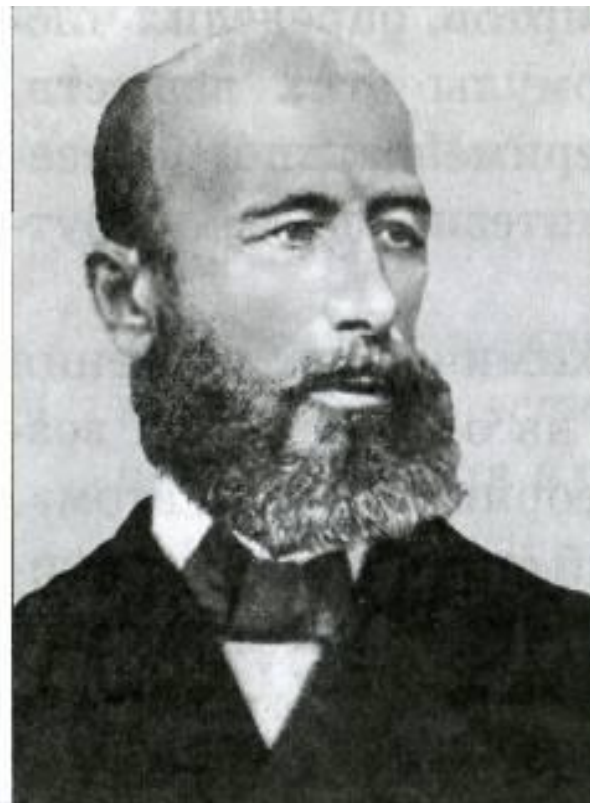
ізомери

Диметиловий етер

Бутлеров Олександр Михайлович (1828-1886)

- Російський хімік,
академік
Петербурзької АН
(з 1874 р.). Творець
теорії хімічної
будови органічних
сполук, що лежить
в основі сучасної
хімії.

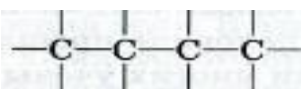
Kuksa_natalija@i.ua

Основні положення теорії будови хімічних сполук.

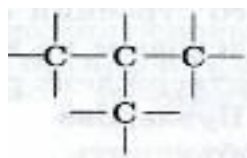

**1. Атоми в молекулах з'єднуються в певному порядку відповідно до їх валентності.
(Carbon чотирьохвалентний).**

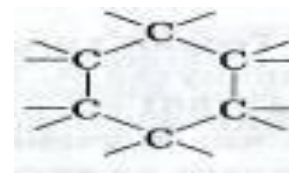
а) атоми чотиривалентного вуглецю можуть з'єднуватися один з одним, утворюючи різні ланцюги:

відкриті
нерозгалужені

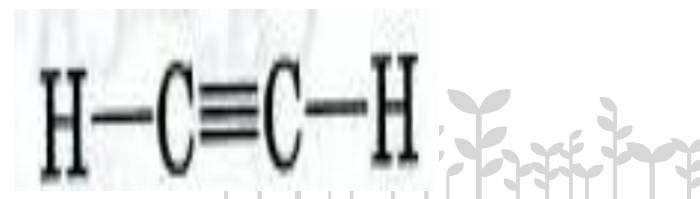
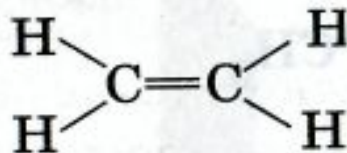
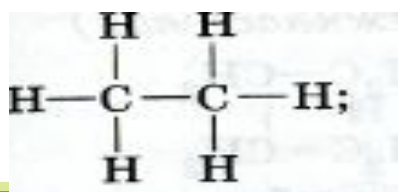

Відкриті розгалужені

замкнуті

б) порядок з'єднання атомів вуглецю в молекулах може бути різним і залежить від виду ковалентного хімічного зв'язку між атомами вуглецю - одинарним або кратним (подвійним і потрійним):

Друге положення

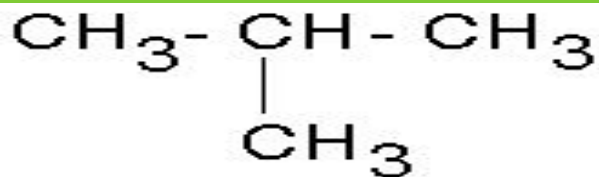
Властивості речовин залежать не тільки від їх якісного і кількісного складу, але і від їхньої будови молекул.

Це положення пояснює явище ізомерії. Речовини, які мають однаковий склад, але різну хімічну або просторову будову, а отже, і різні властивості, називають **ізомерами**

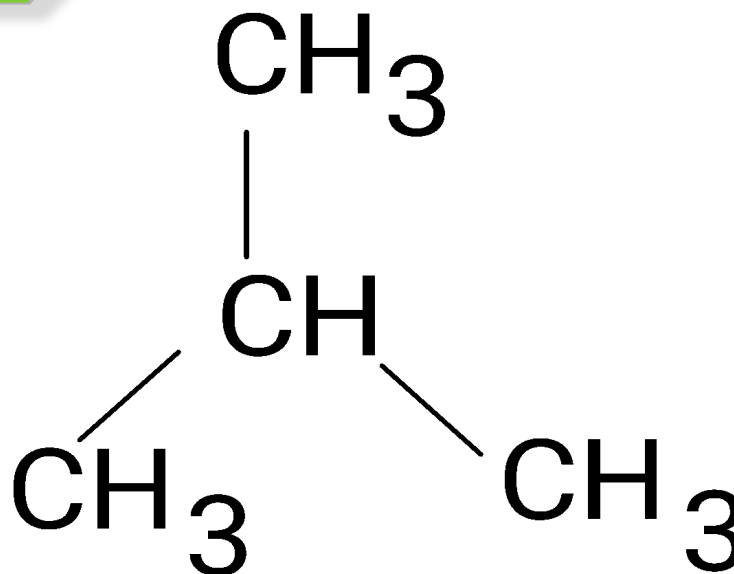
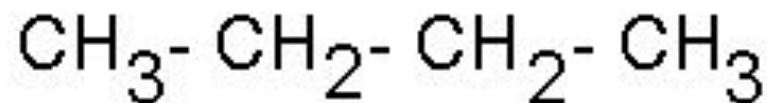
Третє положення

- **Властивості речовин залежать від взаємного впливу атомів в молекулах.**

C₄H₁₀

Kuksa_natalija@i.ua

Класифікація ОС

✎ **Природні – утворені природнім шляхом,
без втручання людини.**

мед

Kuksa_natalija@i.ua

нафта

бавовна

Класифікація ОС

- ✎ Штучні – створює людина в лаборатортних умовах, схожі на природні речовини.

хутро

бензин

ШОВК

Класифікація ОС

✎ Синтетичні – створює людина в лаборатортних умовах, подібних речовин в природі немає

ліки

**пральні
порошки**

пластмаса

Вуглеводні

Цілі:

- Класифікація вуглеводнів
- Види сполучень атомів Карбону між собою
- Структурні формули органічних речовин
- Будова молекул
- Фізичні властивості
- Хімічні властивості
- Добування
- Застосування.

Структурні формули органічних речовин

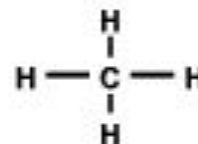
Алкани – насичені вуглеводні ланцюгової будови.

Загальна формула - $C_n H_{2n+2}$

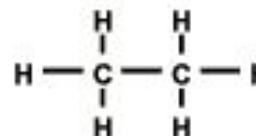
Гомологічний ряд алканів:

Назва	Молекулярна формула	Структурна формула
МЕТАН	CH_4	CH_4
ЕТАН	C_2H_6	$CH_3 - CH_3$
ПРОПАН	C_3H_8	$CH_3 - CH_2 - CH_3$
БУТАН	C_4H_{10}	$CH_3 - CH_2 - CH_2 - CH_3$
ПЕНТАН	C_5H_{12}	$CH_3 - CH_2 - CH_2 - CH_2 - CH_3$

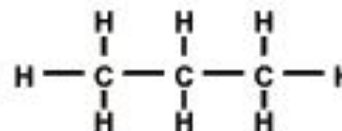
Структурні формули алканів:

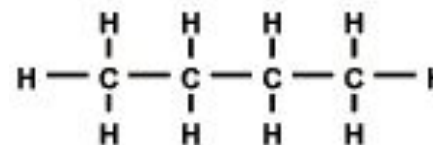
метан

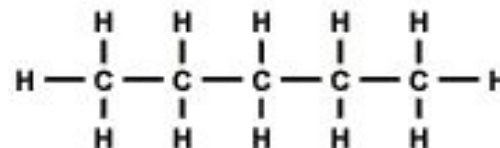
етан

пропан

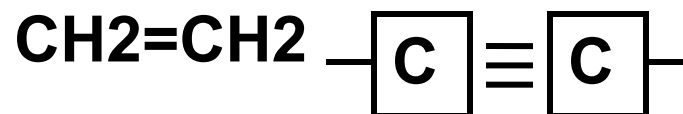
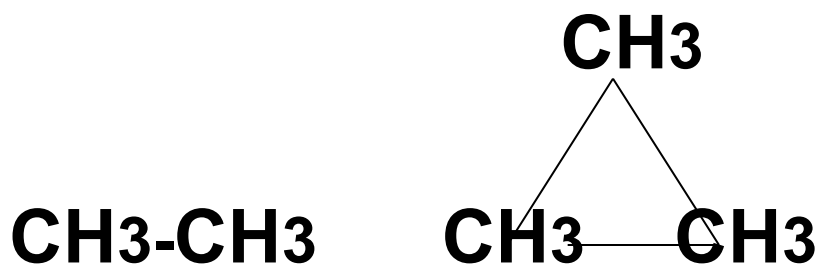
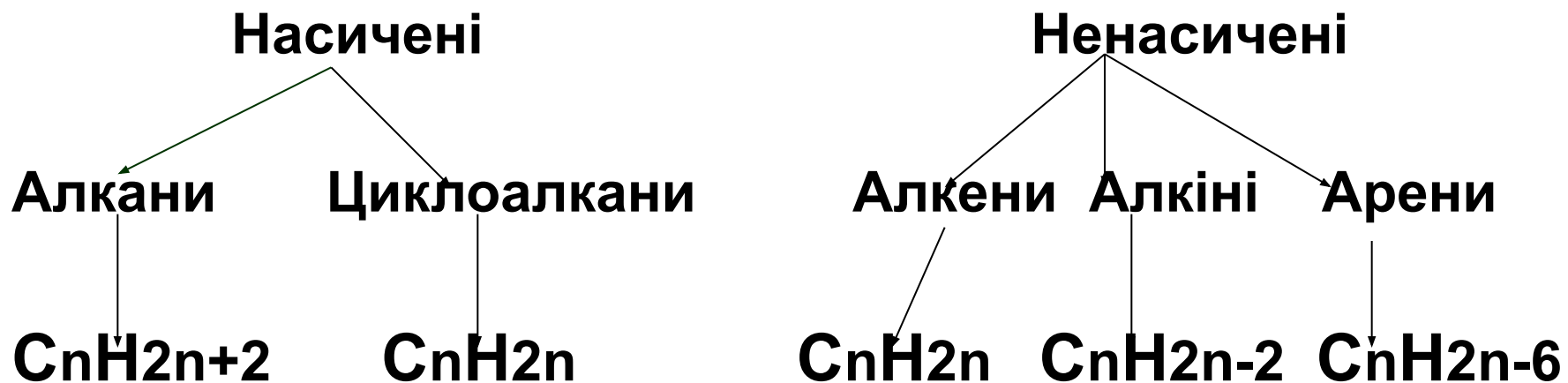

бутан

пентан

Класифікація вуглеводнів

Види сполучень атомів Карбону між собою

1. Сполучення простими ковалентними зв'язками:

Такі сполучення реалізуються навіть у простих речовинах Карбону: алмазі, графіті, карбіні, фулеренах.

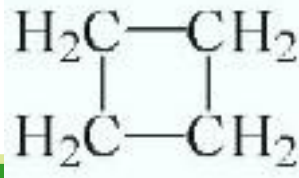
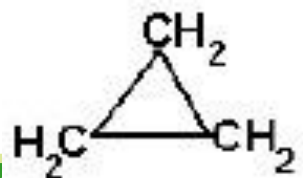
Алмази:

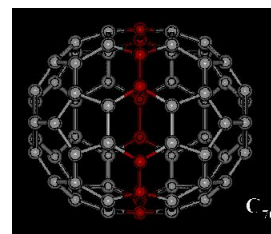
2. Сполучення кратними (подвійними і потрійними) ковалентними зв'язками:

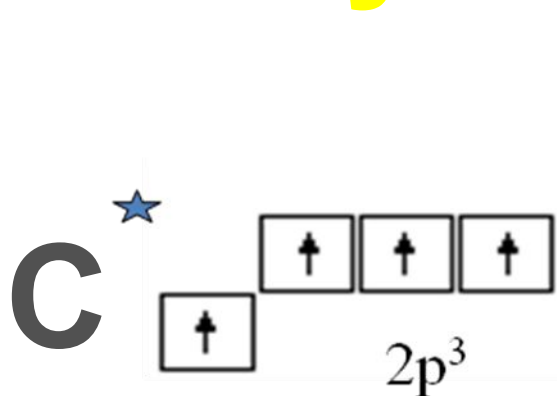
3. Циклічне сполучення атомів Карбону:

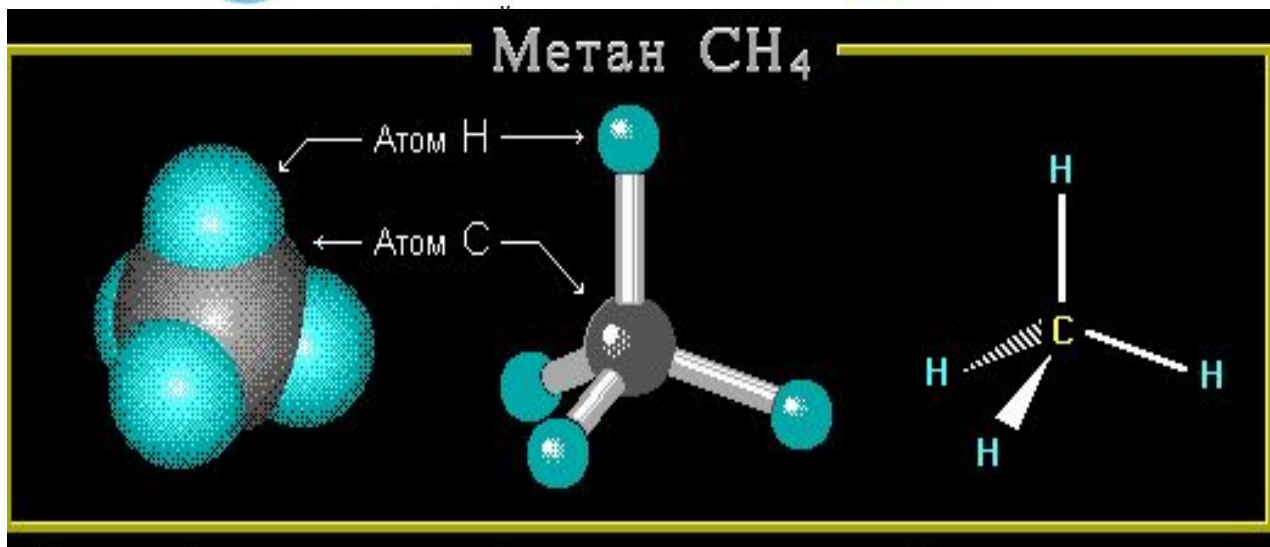
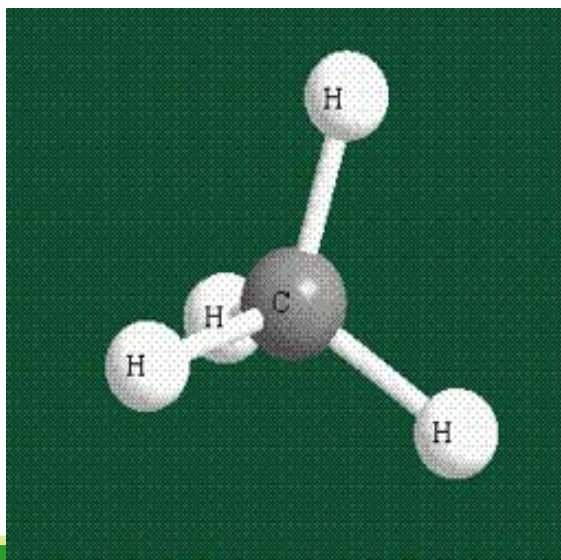
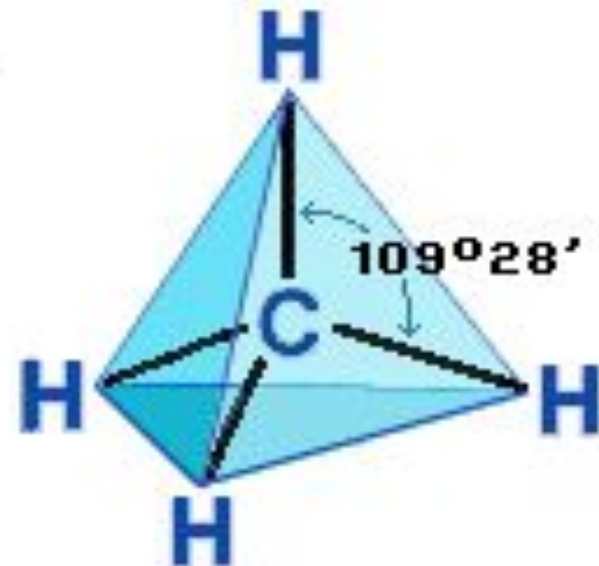
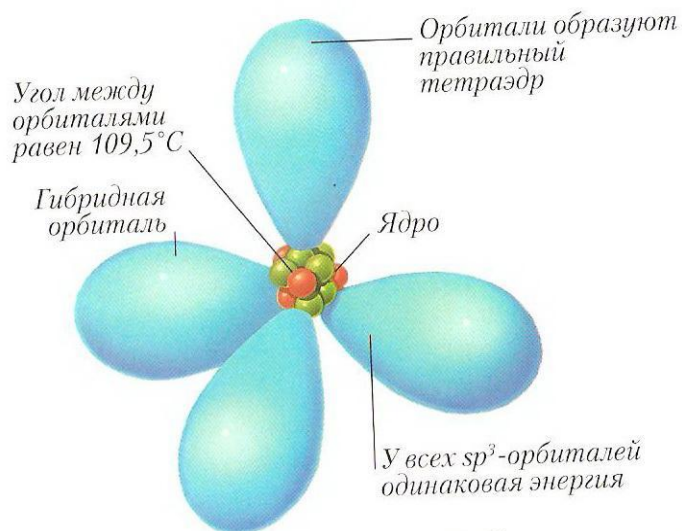
Фулерени:

Будова молекули

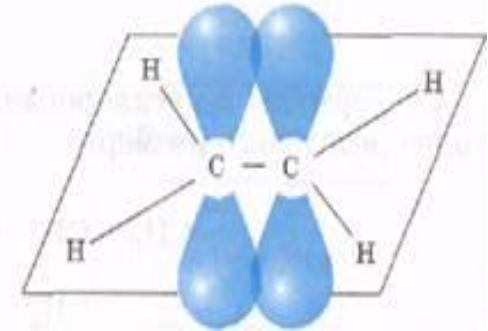
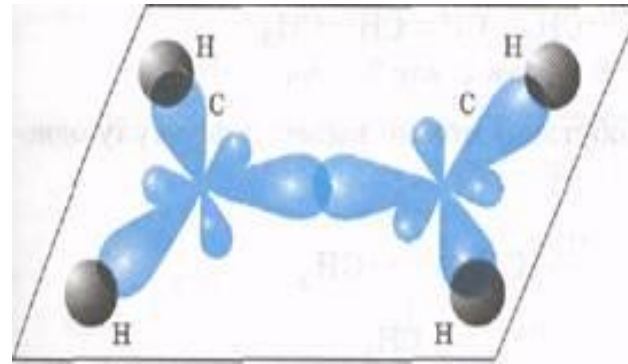
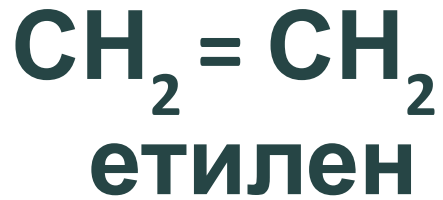
SP³-ГИБРИДИЗАЦИЯ

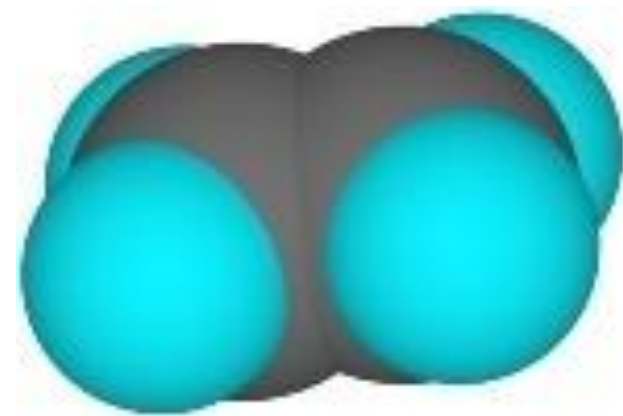
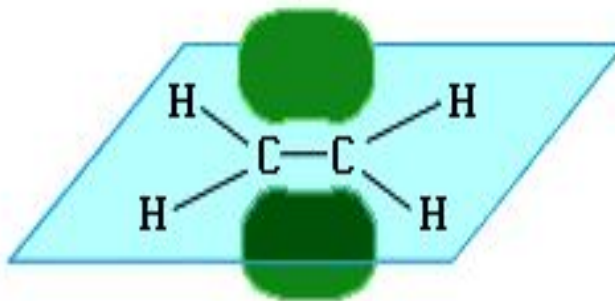
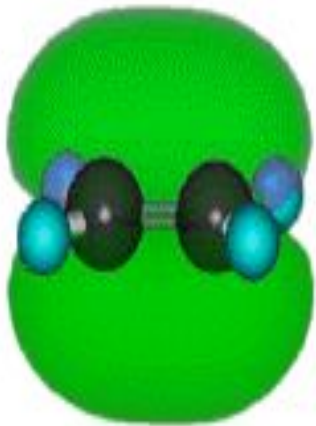
Будова етилену

σ - зв'язки

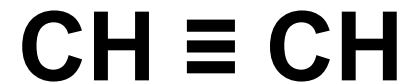
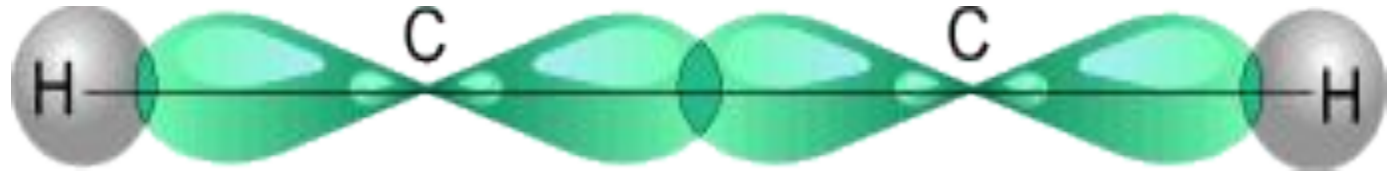
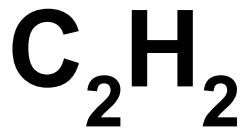

π - зв'язок

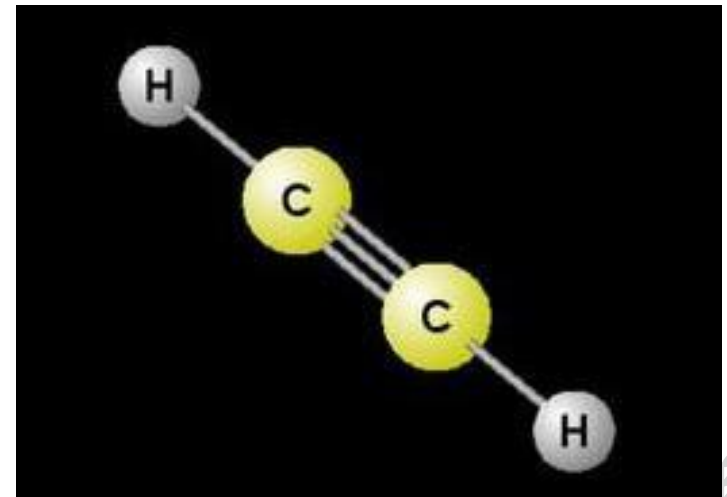
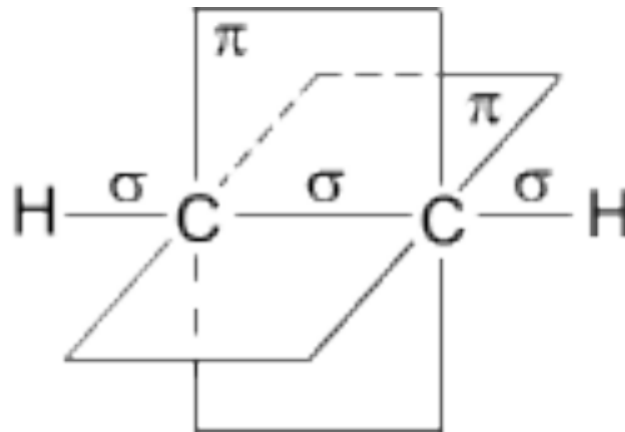
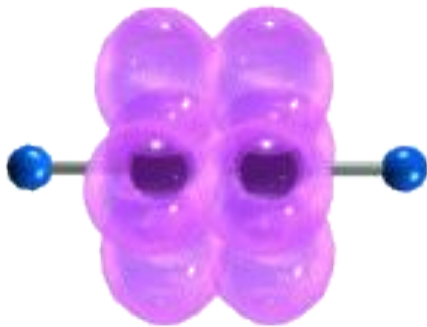

Масштабна модель молекули

Будова ацетилену

Просторова будова
молекули

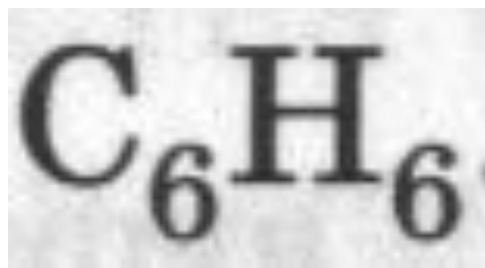

Ароматичні вуглеводні

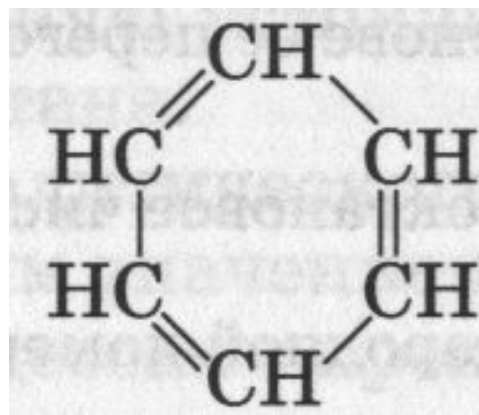
Арени – ненасичені вуглеводні із загальною формулою C_nH_{2n-6} , молекули яких, містять бензольне кільце.

формула Кекуле

Молекулярна

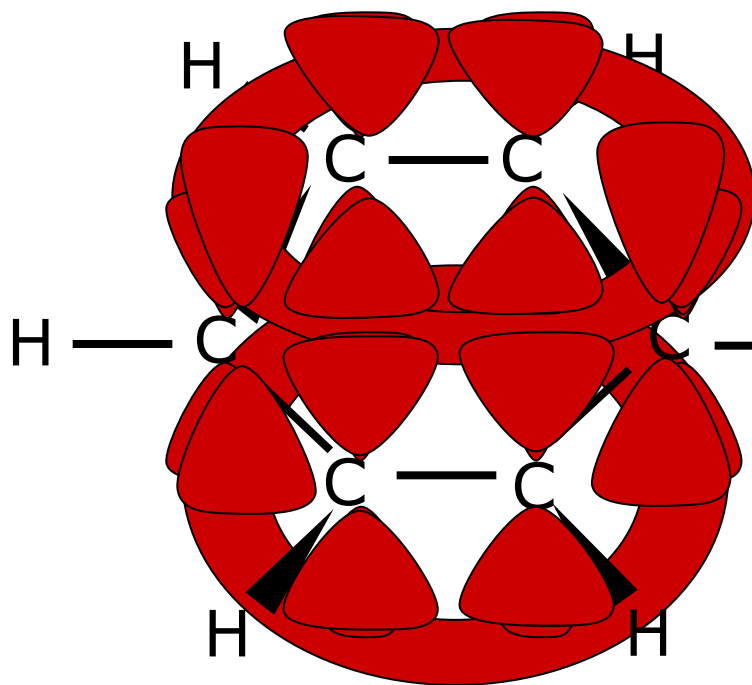
формула **бензену**

Структурна формула **бензену**

Електронна будова бензену

6 електронів в
делокалізованих π зв'язках

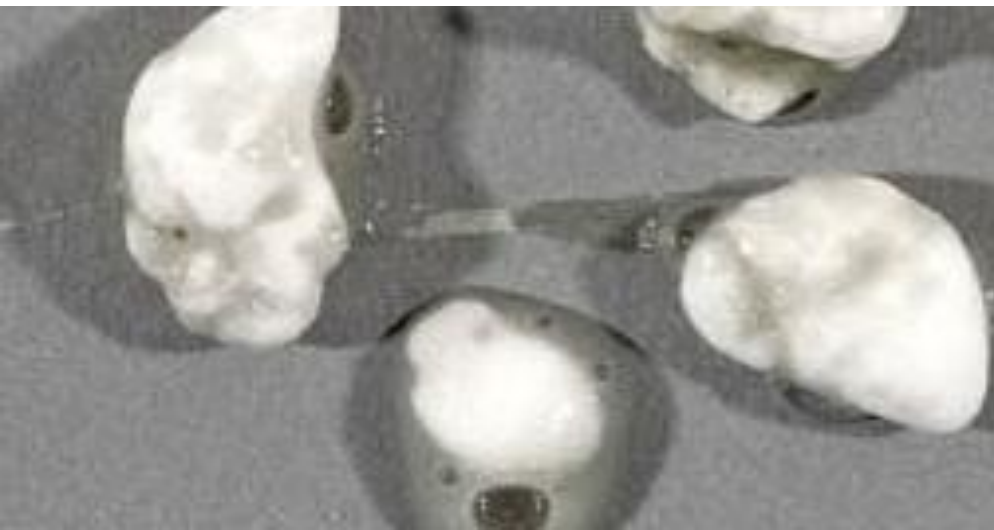
Реальне будова
делокалізованого
електронної хмари

Фізичні властивості метану:

Метан (CH₄) -

- газ;
- без кольору;
- без запаху;
- майже не розчиняється у воді;
- $t_{\text{кипіння}} = -161,6\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- $t_{\text{плавлення}} = -182,5\text{ }^{\circ}\text{C}$.

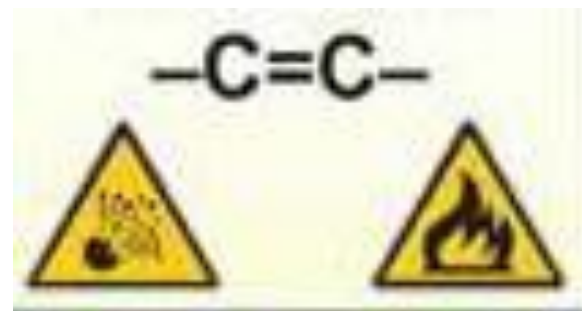
Alexey Rogoshin ©

Фізичні властивості етилену

- безбарвний газ;
- добре розчинний в органічних розчинниках;
- $t_{\text{плавл}} = -169,2 \text{ }^\circ\text{C}$;
- вибухонебезпечний

Фізичні властивості

- безбарвний газ;
- майже без запаху;
- малорозчинний у воді, але під тиском добре розчиняється у ацетоні;
- $t_{\text{кип}} = -84\text{ }^\circ\text{C}$;
- легший за повітря;
- вибухонебезпечний

Фізичні властивості бензену.

- безбарвна рідина,
- з різким характерним запахом,
- легше води,
- розчиняється у воді,
- розчинний в органічних розчинниках.

**Бензен токсичний, тому робота з ним
в умовах школи неприпустима.**

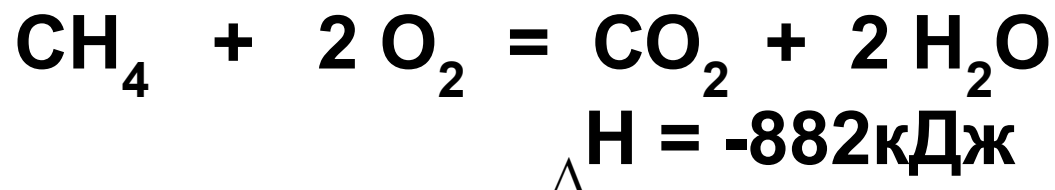
Kuksa_natalija@i.ua

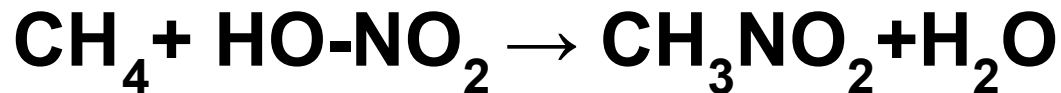
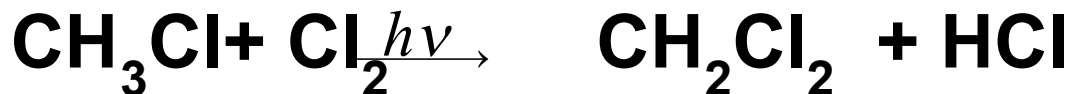
Хімічні властивості

горіння

заміщення

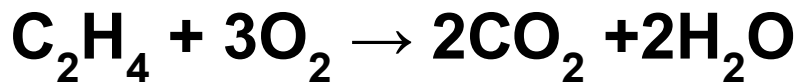
Метан
 CH_4

Хімічні властивості етилену

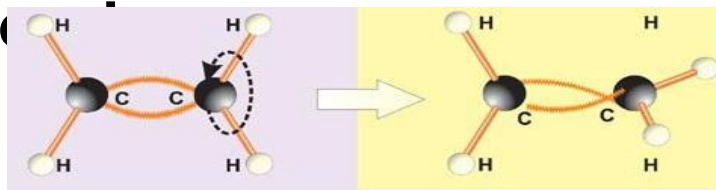

1. Горіння (з виділенням великої кількості теплоти):

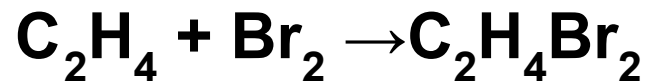
2. Реакції приєднання по

π - зв'язку: $\text{CH}_2 = \text{CH}_2$

а) гідрування - приєднання водню: $\text{C}_2\text{H}_4 + \text{H}_2 \rightarrow \text{C}_2\text{H}_6$

б) галогенування - приєднання галогенів:

Якісне визначення ненасичених вуглеводнів - знебарвлення розчину калій перманганату і бромної води

Хімічні властивості етилену

Алкен	Реагент	Продукт	Вид реакції
$\begin{array}{c} -\text{C}=\text{C}- \\ \quad \end{array}$	$+ \text{H}_2$	$\xrightarrow{\text{Ni}} \begin{array}{c} \quad \\ -\text{C}-\text{C}- \\ \quad \\ \text{H} \quad \text{H} \end{array}$	Гидрирование (восстановление)
$\begin{array}{c} -\text{C}=\text{C}- \\ \quad \end{array}$	$+ \text{Br}_2$	$\longrightarrow \begin{array}{c} \quad \\ -\text{C}-\text{C}- \\ \quad \\ \text{Br} \quad \text{Br} \end{array}$	Галогенирование (бромирование)
$\begin{array}{c} -\text{C}=\text{C}- \\ \quad \end{array}$	$+ \text{HCl}$	$\longrightarrow \begin{array}{c} \quad \\ -\text{C}-\text{C}- \\ \quad \\ \text{H} \quad \text{Cl} \end{array}$	Гидрогалогенирование (гидрохлорирование)
$\begin{array}{c} -\text{C}=\text{C}- \\ \quad \end{array}$	$+ \text{H}_2\text{O}$	$\xrightarrow{\text{H}^+} \begin{array}{c} \quad \\ -\text{C}-\text{C}- \\ \quad \\ \text{H} \quad \text{OH} \end{array}$	Гидратация
$n \begin{array}{c} -\text{C}=\text{C}- \\ \quad \end{array}$	$\xrightarrow{\text{катализатор}}$	$\begin{array}{c} \quad \\ (-\text{C}-\text{C}-)_n \\ \quad \end{array}$	Полимеризация

Полімеризація етилену

Мономер

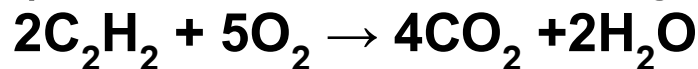
Структурна ланка

Ступінь
полімеризації

Хімічні властивості ацетилену

1. Горіння (яскравим кіптявим полум'ям):

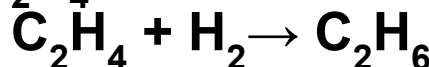
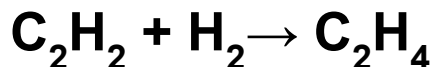

2. Реакції приєднання по місцю розриву

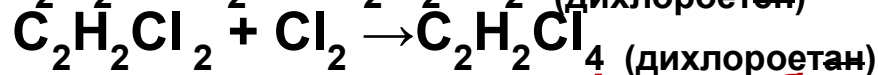
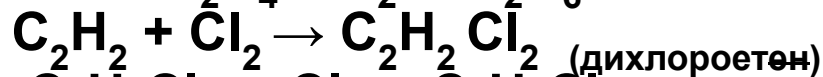
π - зв'язків відбуваються у

а) гідрування (каталітичне): *kat*

б) галогенування:

Якісне визначення ненасичених вуглеводнів - знебарвлення бромної води та розчину калій перманганату.

Порівняльна таблиця

№ п/п	Назва	Клас вуглеводню	Загальна формула	Будова	Хімічні властивості	Якісне визначення
1. CH_4	метан	Насичені, алкани	$\text{C}_n\text{H}_{2n+2}$	тетраедр одинарні зв'язки	Реакції заміщення: $\text{CH}_4 + \text{Cl}_2 \rightarrow \text{CH}_3\text{Cl} + \text{HCl}$ Горіння: $\text{CH}_4 + 2\text{O}_2 \rightarrow \text{CO}_2 + 2\text{H}_2\text{O}$	<u>Стійкі до дії</u> розчинів бромної води та калій перманганату
2. C_2H_4	етен	Етиленові, алкени	C_nH_{2n}	 $\text{C}=\text{C}$ подвійний зв'язок	Реакції приєднання, полімеризації: $\text{C}_2\text{H}_4 + \text{Br}_2 \rightarrow \text{C}_2\text{H}_4\text{Br}_2$ $n\text{C}_2\text{H}_4 \rightarrow (-\text{C}_2\text{H}_4-)_n$	<u>Знебарвлення</u> розчину бромної води і калій перманганату
3. C_2H_2	етин	Ацетиленові, алкіни	$\text{C}_n\text{H}_{2n-2}$	 $\text{C} \equiv \text{C}$ потрійний зв'язок	Реакції приєднання (дві стадії): $\text{C}_2\text{H}_2 + \text{H}_2 \rightarrow \text{C}_2\text{H}_4$ $\text{C}_2\text{H}_4 + \text{H}_2 \rightarrow \text{C}_2\text{H}_6$	<u>Знебарвлення</u> розчину бромної води і калій перманганату

Хімічні властивості бензену

1. Бензен горить. Полум'я бензену кіптяве з за високого вмісту карбону в молекулі.

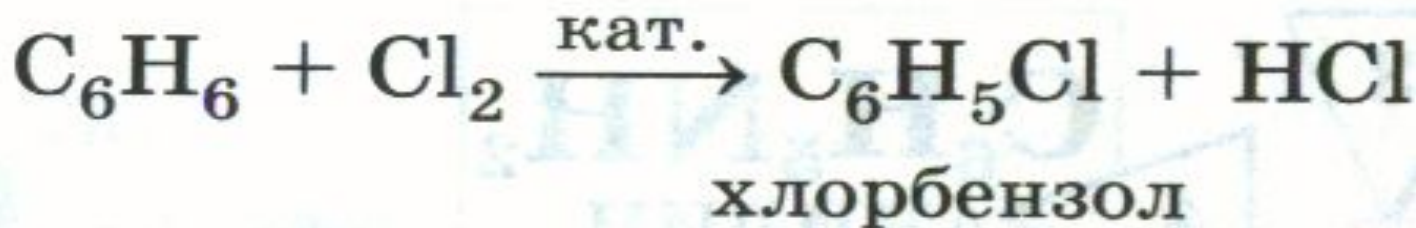
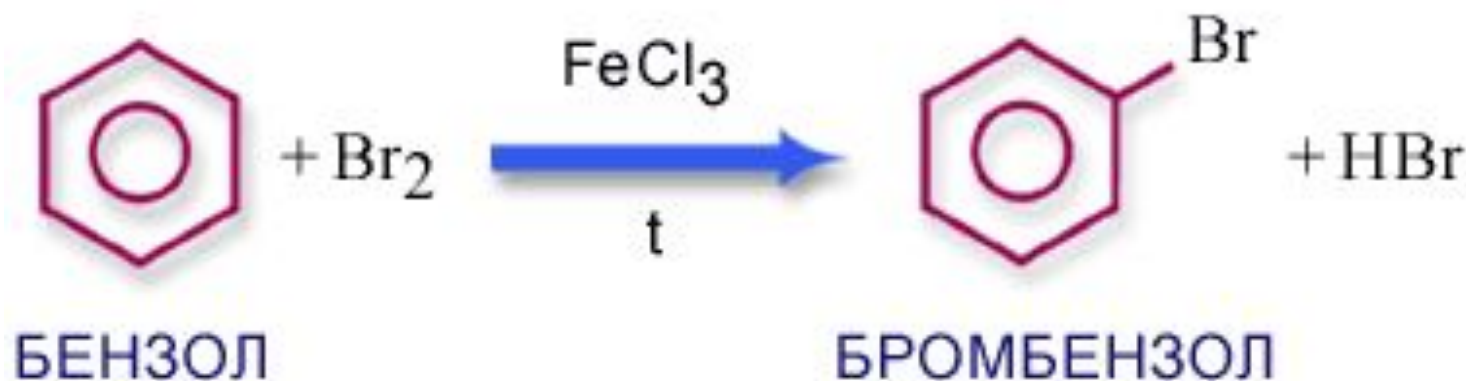
Через особливості будови молекули, бензен займає проміжне положення між *алканами* і *алкенами*, тобто може вступати в реакції приєднання і в реакції заміщення.

Хімічні властивості бензену

2. Реакції заміщення в бензені протікають легше, ніж в алканах.

а) реакція галогенування

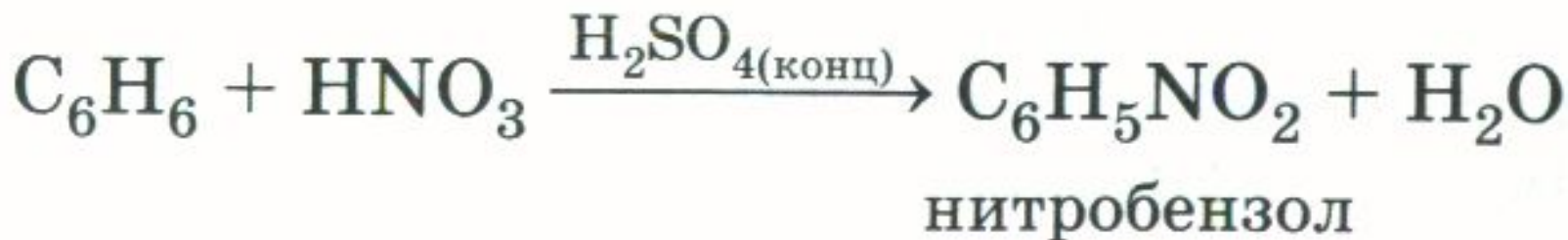
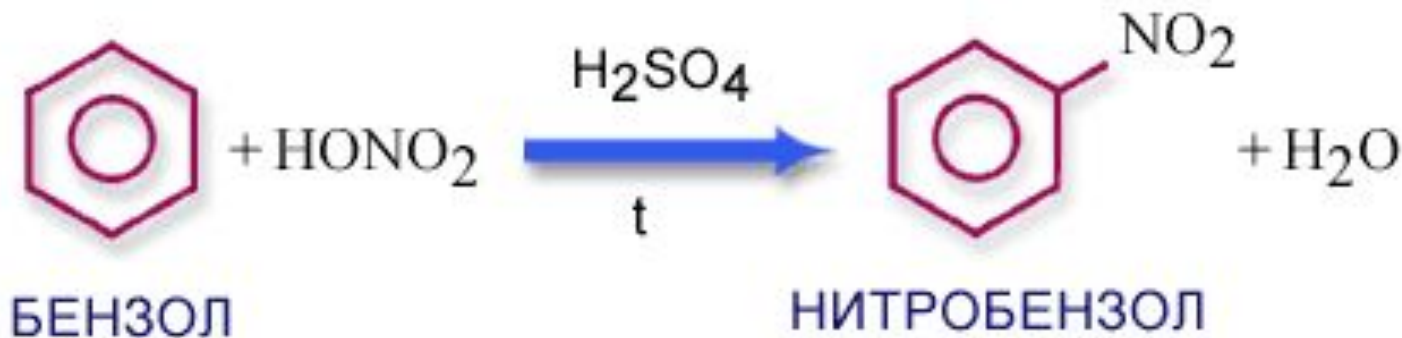
Хлорбензен – вихідна речовина для отримання фенолу.

Хімічні властивості бензену.

2. Реакції заміщення

б) *реакція нітрування* – взаємодія з нітратною КИСЛОТОЮ.

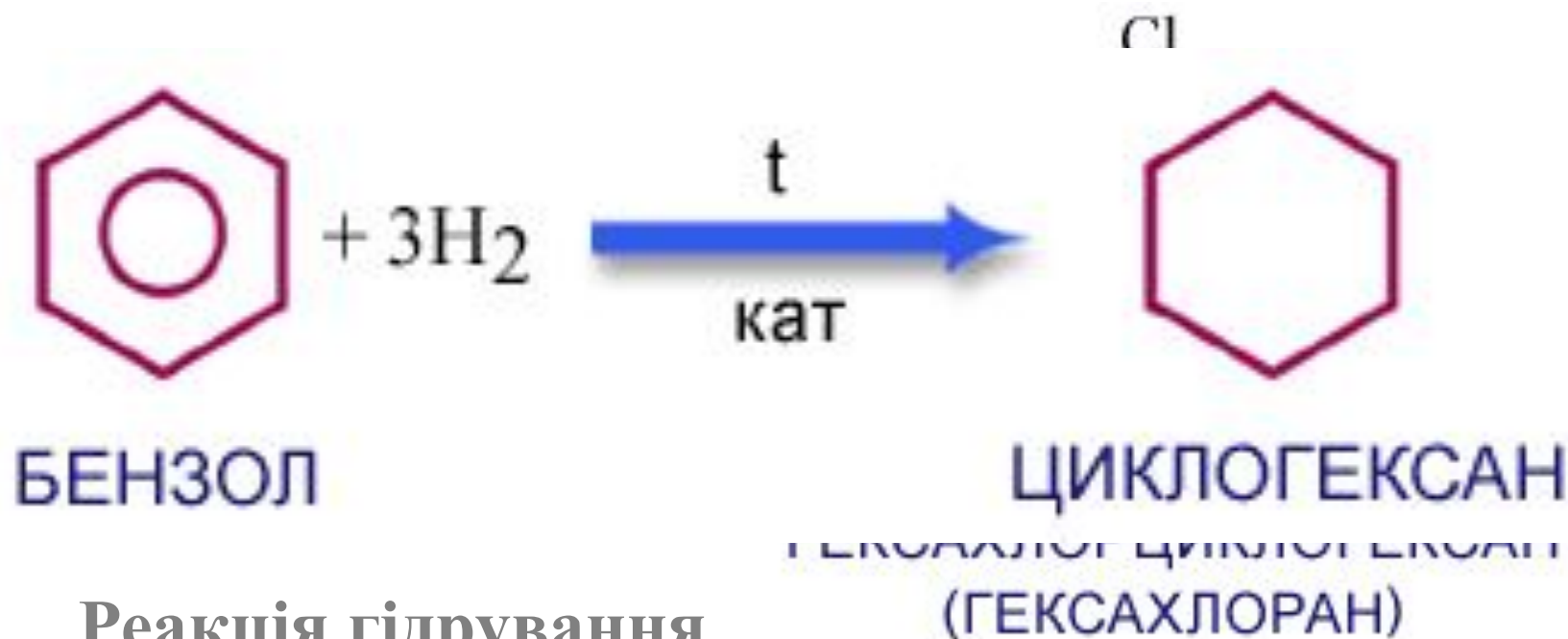

Нітробензен – вихідна речовина для отримання аніліну.

kuksa-natalija@mail.ru

3. *Реакції приєднання* в бензені протікають складніше, ніж в алкенах.

Реакція гідрування

Хімічні властивості бензену

- Незважаючи на високу ненасиченість молекули бензену (за складом), він не дає характерних, якісних реакцій для ненасичених вуглеводнів: не знебарвлює бромну воду і розчин перманганату калію.
- Це пов'язано з особливою будовою молекули бензену.

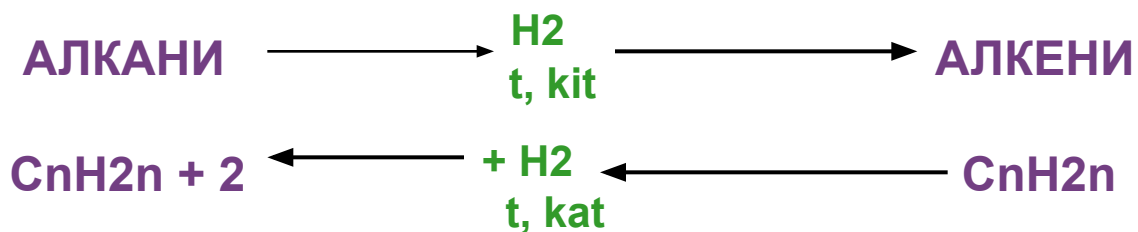

Kuksa_natalija@i.ua

Добування вуглеводнів.

- З нафти та галогенопохідних.

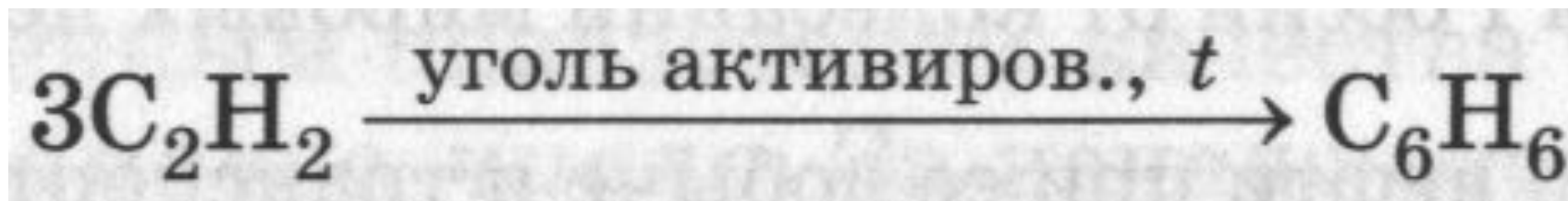
Добування вуглеводнів.

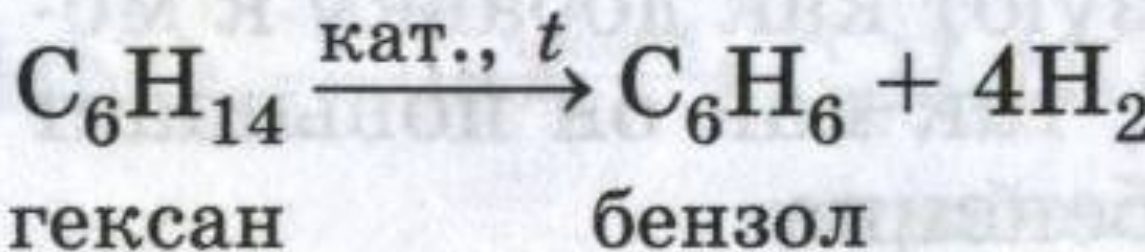
Добування бензену.

Бензен є першим представником аренів.
Його можна отримати трімерізацією ацетилену.

Бензен отримують при переробці кам'яного вугілля, а також при риформінгу бензинів з низьким октановим числом.

Застосування алканів

ПРИМЕНЕНИЕ АЛКАНОВ

1-3 – производство сажи

(1 – картриджи;

2 – резина;

3 –

типографическая краска)

4-7 – получение органических веществ

(4 – растворителей;

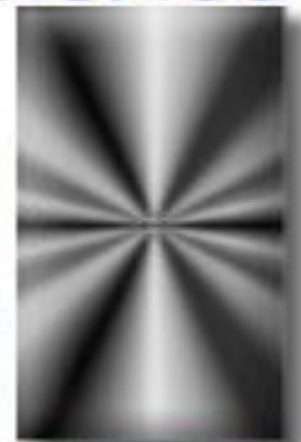
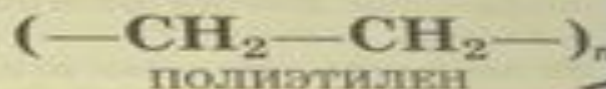
5 – хладогентов, используемых в холодильных установках:

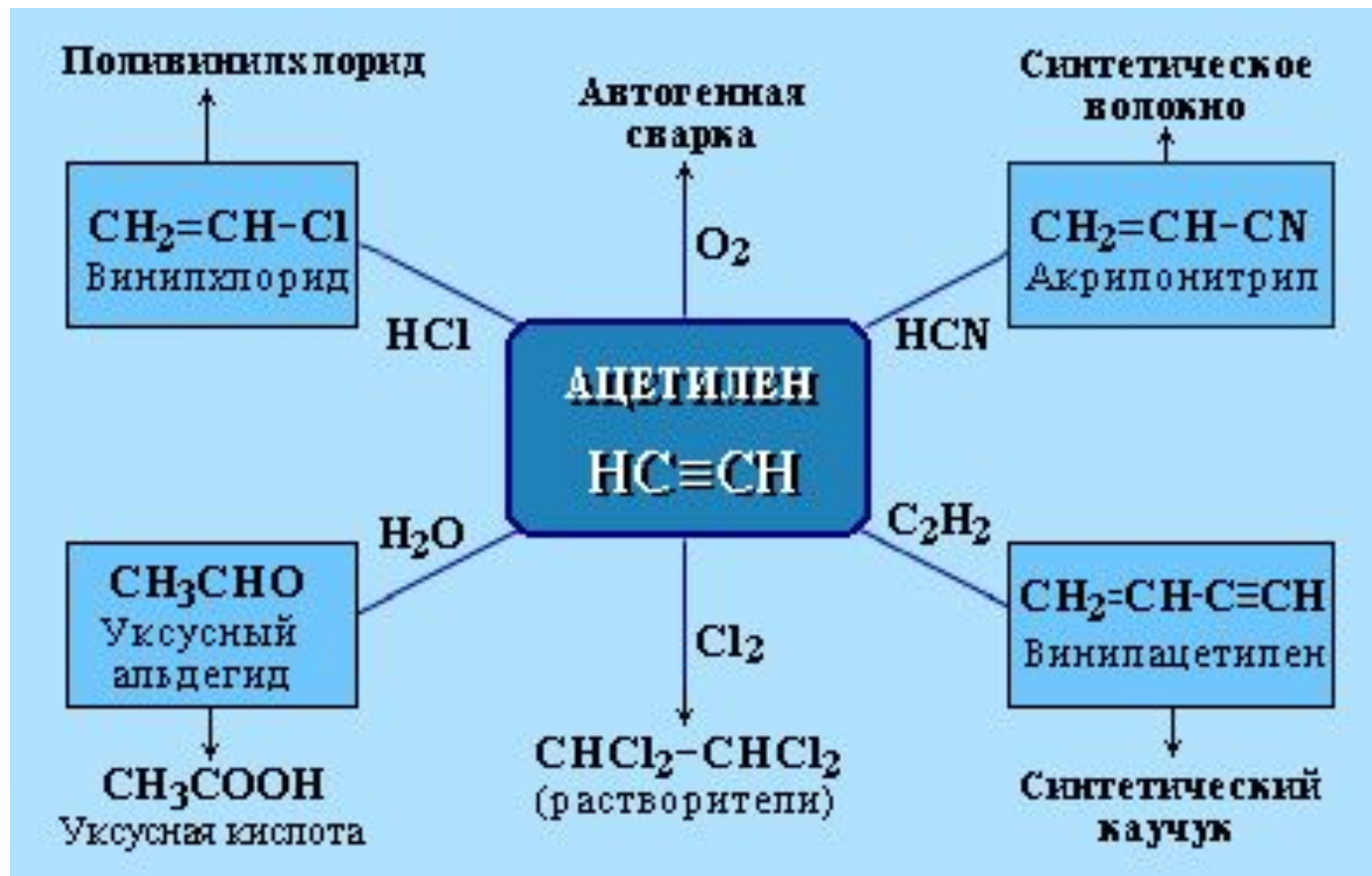
Застосування алкенів

Применение алкенов

Застосування алкінів

Застосування бензену

**1-добавка до бензину;
виробництво
2-розчинників;
3-ацетону;
4-аніліну;
5-фенолу;
6-пестицидів;
7-ліків;**

8-фенолформальдегідних пластмас.

kuksa_natalija@i.ua

Домашнє завдання:

- Вивчити конспект.
- Прочитати §§16-22

